

НАУКОВИЙ ВІСНИК – 2020

Доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, професор Полтавського НПУ імені В.Г. Короленка Алла Бойко у статті «Упровадження педагогічної теорії у масову шкільну практику» трактує «упровадження» як самостійну проблему, специфічний науковий феномен, від якого залежить рівень педагогічної освіти, професійна компетентність учителя. Схарактеризовано стан та умови оптимального співвідношення освітньої теорії і практики на сучасному етапі. Виявлено основні типи упровадження, обґрунтовано критеріальні ознаки інновацій для оцінки і відбору нового з метою використання у практиці. Розроблено поетапний процес упровадження інновацій в практику закладів освіти.

«Формування екологічної компетентності учнів із порушеннями мовлення на уроках математики» досліджують кандидати педагогічних наук, доценти Рівненського ДГУ Наталія Горобаха і Тетяна Павлюк. Вони висвітлюють питання формування екологічної компетентності учнів із порушеннями мовлення на уроках математики, обґрунтовують педагогічні умови її формування. Водночас розглядається екологічна освіта як основа нової парадигми сучасної освітньої системи, яка базується на особистісно зорієнтованому та гуманістичному підходах організації освітньої діяльності учнів з порушеннями мовлення. Автори статті виокремлюють педагогічні умови, які виявилися ефективними для формування екологічної компетентності учнів з порушеннями мовлення на уроках математики: застосуван-

ня проблемних ситуацій для формування екологічної компетентності учнів з порушеннями мовлення на уроках математики; підвищення готовності педагогів до застосування у роботі з учнями з мовленнєвими порушеннями інноваційних методів у поєднанні з традиційними; налагодження взаємодії з батьками для закріплення отриманих знань про природу.

Розділ «За рубежем» відкриває стаття «Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів», яку підготували науковці Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди, кандидати педагогічних наук, доценти Наталія Онищенко і Олена Лиховид. У статті здійснено аналіз особливостей підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти різних країн з метою впровадження позитивних ідей цього досвіду в систему вищої освіти України. Визначено особливості підготовки студентів за кордоном на сучасному етапі розвитку вищої освіти: багатоступенева модель педагогічної освіти; висока якість підготовки педагогічних кадрів, що відповідає кращим світовим стандартам; система освіти децентралізована; приділена значної уваги вивченню іноземних мов; системний підхід до організації професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти на основі перебудови суті та оптимізації методів, форм і моделей навчання завдяки інтеграції елементів практичної діяльності у навчальні програми професійного розвитку та формування неперервної

педагогічної освіти як органічно цілісної, оптимальної та динамічної системи; посилення самостійності і відповідальності студентів за своє навчання, можливості індивідуалізації плану навчання, зростання академічної мобільності; полікультурність і полілінгвальність; багатопрофільність (набуття спеціалізації з двох предметів одночасно); системність та систематичність використання інноваційних технологій; високий рівень особистісно-суспільно-державної спрямованості системи моніторингу якості вищої освіти; вільний доступ до статистичних даних і обов'язкове оприлюднення результатів моніторингу незалежними ЗМІ; невелика кількість навчальних предметів (не більше 16 дисциплін в одному навчальному році); зміщення центру професійно-педагогічної підготовки до школи; зростання обсягу педагогічної практики та розширення місць її проходження; підвищення вимог до абітурієнтів як у разі вступу на педагогічні спеціальності, так і під час їх працевлаштування; підвищення ролі та значення різноманітних професійних організацій (шкіл професійного зростання, асоціацій, спілок, центрів педагогічної майстерності) у процесі підвищення кваліфікації та атестації педагогів. Зазначено, що врахування виділених особливостей зарубіжного досвіду у вітчизняній системі підготовки майбутніх учителів сприятиме ефективній модернізації системи вищої освіти України.

Проблему «Реалізація рефлексивної моделі практики освіти у сучасній фінській

школі» вивчає аспірант Криворізького ДПУ Кирило Ступак. У його статті розглядається приклад країни, освітня система якої увібрала в себе ідеї філософських концепцій критичного мислення І. Канта та М. Ліпмана. Автор показує, що саме динамічні інтеграційні процеси у світі акцентують нашу увагу на рефлексивних моделях освіти, які приводять до актуальної педагогічної проблеми щодо пріоритету заучування інформації чи її критичного аналізу. У статті зроблена спроба дослідити організацію навчання у фінських школах через призму рефлексивної моделі І.Канта та рефлексивної моделі практики освіти М. Ліпмана. Також проаналізована роль феномено-орієнтованого навчання та викладання (phenomenon-based teaching and learning) у вихованні критичного мислення, яке необхідне для успішної життєдіяльності особистості в сучасному інформаційному суспільстві. Таким чином формується підхід під назвою «рефлексивна модель освіти», яка в повній мірі розглядалася І. Кантом у сфері філософії, а М. Ліпманом – у сфері психології і педагогіки. У статті зроблена спроба аргументовано довести, що організація процесу навчання у фінській школі має ознаки рефлексивної парадигми критичної практики, що є невід'ємною особливістю фінської системи освіти на сучасному етапі її розвитку. Досвід організації навчання у фінській школі може бути використаний вітчизняними науковцями та педагогами у процесі становлення і розбудові Нової української школи.

«VERBA MAGISTRI» – ВИПУСК ТРЕТІЙ

Потенціал і перспективи розвитку науки та конкретних наукових досліджень формуються і забезпечуються насамперед наявністю потужного інтелектуального резерву – генерації молодих науковців, готових не лише прийняти естафету із рук старшого покоління дослідників і аналітиків, а й розгорнути і розвинути науковий пошук в необхідних для сучасного суспільства сферах і напрямках. Підготовка такого резерву розпочинається ще в студентських аудиторіях: здобуваючи знання, майбутні фахівці водночас набувають навиків і первинного досвіду науково-дослідницької роботи. Здобути освіту – це не лише оволодіти масивом необхідної фахової інформації та професійних навичок, а й озброїтися понятійним і методологічним інструментарієм здійснення творчого наукового пошуку. Саме в такому напрямі працює науково-дослідна лабораторія «Сучасні тенденції у лінгводидактиці та дослідженні дискурсу» кафедри іноземних мов та методики їх навчання гуманітарно-технологічного факультету нашої академії. Для студентів – майбутніх учителів іноземних мов – лабораторія стала справжньою школою оволодіння навиками аналітичних досліджень у царині іноземної філології. Результати своїх перших науково-творчих зусиль вони мають змогу публікувати у студентському науковому часописі «Verba magistri». Роботу цього молодіжного наукового видання організовує і водночас спрямовує авторську наукову творчість майбутніх фахівців іноземної філології редакційна колегія, очолювана кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри іноземних мов і методики їх навчання Тетяною Семегин (головний редактор), кандидатом філологічних наук, завідувачем кафедри іноземних мов і методики їх навчання, доцентом Наталією Воронцовою (заступник головного редактора) і кандидатом філологічних наук, доцентом цієї ж кафедри Орисею Марунько (заступник головного редактора). До складу редакції входять і активно спрямовують наукові пошуки студентів науковці кафедри: доктор філологічних наук, професор кафедри Денис Чик, кандидати філологічних наук, доценти кафедри Інна Клак і Ольга Чик, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри Наталія Янусь, а також працівник мультимедійного центру вивчен-

ня англійської мови Ірина Ульяк (технічний редактор). Видавничий центр академії опублікував третій випуск студентського наукового часопису «Verba magistri», в якому 27 юних науковців презентують результати власних аналітичних досліджень у сфері іншомовної філології та зарубіжної літератури.

Частина юних авторів звернулися до методичних аспектів вивчення іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. Зокрема, магістрантка Юлія Грабовська розглядає «Методичні вимоги до вправ для навчання аудіювання школярів початкової школи з використанням комп'ютера». Вона вважає, що комп'ютерні вправи є особливо важливими при навчанні аудіювання тим, що надають можливість одночасного зворотного зв'язку, індивідуальної допомоги та вирішення різноманітних завдань одночасно в роботі з усіма учнями. Її колега Вікторія Клак висвітлює тему «Лінгвокраїнознавча компетенція: проблеми термінологічного дискурсу». Авторка дослідження перекоонує, що навчання учнів міжкультурного спілкування може бути забезпечене лише формуванням і розвитком особливого виду компетенції – лінгвокраїнознавчої, як складової соціокультурної та соціолінгвістичної, у процесі формування комунікативної компетенції. «Соціокультурна компетенція як передумова успішного та якісного спілкування іноземною мовою» стала предметом вивчення магістрантки спеціальності «Німецька мова і література» Катерини Рябій. Аргументуючи актуальність процесу формування соціокультурної компетенції, авторка розкриває суть цього поняття в рамках комунікативного підходу, визначає її основні компоненти, досліджує конкретні цілі вивчення іноземної мови, яких можна досягти у процесі формування соціокультурної компетенції. Над проблематикою «Основи формування лексичної компетентності учнів» працювала магістрантка, майбутній німецькомовний філолог Лілія Солонух, яка розглянула основні тенденції розвитку лексичної компетентності учнів, дала характеристику лексичній іншомовній компетенції, представила основні рівні сформованості лексичної компетенції та окреслила принципи навчання лексики. Магістрантка спеціальності «Англійська

мова і література» Соломія Сторошук висвітлює конкретизовану тему «Специфіка формування соціокультурної компетенції старшокласників на уроці англійської мови за допомогою автентичних матеріалів». Вона вважає, що автентичні матеріали мають ряд переваг: часте ілюстрування, скорочення часу на пояснення, заготівля, створення асоціативної мовної пам'яті, спонукання до дискусії. Магістрантка двох спеціальностей (української та англійської мови і літератури) Марія Хороша відповідно підготувала і дві статті: «Застосування архетипної методології в аналізі художніх творів» та «Проблема навчання англійської мови у сучасній початковій школі». В першій статті вона приходить до висновку, що за допомогою архетипного аналізу розшифровуються значення символів, закодovаних у системі образів художнього твору, а самі архетипні образи-символи виступають маркерами світобачення автора. В другій статті висловлюється думка, що варті уваги та вивчення всі, запропоновані науковцями ідеї та думки щодо навчання англійської мови в початковій школі, бо кожна із них має свої позитивні сторони та певні недоліки, але всі в кінцевому підсумку підкреслюють важливість поєднання під час навчання різних видів діяльності.

Юні науковці сміливо і продуктивно втрутилися і в таку складну сферу наукової аналітики як компаративістика. Майбутній фахівець німецької філології Іванна Бігунець здійснює «Порівняльну характеристику відтінків кольорів у німецькій та українській мовах». Вона аналізує наявні дослідження з теми кольоронімії і приходить до висновку, що в українській мові більше відтінків, ніж у німецькій, для чого підготувала таблицю відтінків кожного основного кольору. Проблему «Еліптичні речення в англійській та українській мовах» вивчає магістрант Генріх Стиранкевич. На його думку, аналітична за своєю структурою англійська і синтетична українська мова мають схожий інвентар еліптичних конструкцій, але по-різному ними користуються.

Окремі автори-магістранти представили власні літературознавчі дослідження. Зокрема, Оксана Красновська зацікавилася темою «Порівняння і метафора: проблема термінологічної конкретизації». Авторка

дотримується думки, що будь-яка метафора – це порівняння або наслідок, результат порівняння; однак не кожне порівняння – це метафора чи бойдї стане колись метафорою. З цього можна зробити висновок: творення метафори завершується тоді, коли об'єкт втягує суб'єкт у свою семантичну структуру. Юлія Фарина висвітлює конкретне питання «Концепт «моральність» як ключовий у творчості К. Сендберга». Аналізуючи концепт моральності в поезії американського письменника Карла Сендберга, магістрантка вважає, що це вимагає його порівняння з мікроконцептами «любов», «терплячість», «вдячність», «добро», «чесність». Інна Холодюк вивчає «Особливості функціонування метафор та метонімії у сучасному англійському художньому дискурсі (на прикладі прози Вірджинії Вулф)». Дослідниця наголошує, що образна складова в романах письменниці утворена концептуальними метафорами та метоніміями й відображає спосіб мислення авторки. Важливо, що в роботі активно розглядаються основні положення теорії метафори та метонімії, їх роль у побудові художнього тексту. Софія Яковчук обрала темою дослідження «Структурно-семантичні особливості індивідуально-авторського новотворення у творах Дж. Роулінг». Опираючись на твори письменниці про Гаррі Поттера, магістрантка проаналізувала структурно-семантичні особливості оказіоналізмів, довела унікальність авторських неологізмів, навела приклади використання мовних засобів, які сформували індивідуальний стиль письменниці.

Окремі магістранти досліджують проблеми німецькомовної лінгводидактики. В роботі Марти Жовток «Аксіологічний аспект кольорової ідіоматики в німецькій ментальності» розглядається символічне значення основних кольорів та досліджено їх національно-культурну специфіку, виявлено особливості німецьких фразеологізмів з компонентами кольору. Микола Ковальчук характеризує «Засоби вираження невербальної комунікації у німецькій мові». У цій статті він аналізує дослідження науковців щодо невербальної комунікації, з'ясовує головні функції та висвітлює характерні особливості основних засобів невербальної комунікації в німецькій мові.

(Закінчення на стор. 18)